

Lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Mercosurin välinen assosiaatiosopimus

Mercosur-maiden kanssa neuvoteltua kauppasopimusta ei voida pitää taloudellisilta vaikutuksiltaan kovin tärkeänä. Komissio arvioi EU:n bruttokansantuotteen kasvavan noin 0,1 %. Yksittäisille yrityksille sopimuksen tarjoamat uudet liiketoimintamahdollisuudet sekä kustannusten lasku voivat toki olla taloudellisesti hyvin merkittäviä.

Sopimuksen poliittinen merkitys on sen sijaan huomattavasti suurempi.

Assosiaatiosopimuksen tekeminen Mercosur-maiden kanssa on keskeinen keino EU:lle varmistaa, että sen vaikutus ja rooli alueella vahvistuu. Jos EU hylkää sopimuksen ja kääntää selkänsä Mercosurille, antaa se tilaisuuden muille maille tiivistää suhteita ja vahvistaa omaa vaikutusvaltaa alueella heikentäen näin EU:n asemaa laajemminkin geoeconomisessa kilpailussa. Kiina on jo ilmaissut kiinnostuksensa neuvotella kauppasopimuksesta Mercosur-maiden kanssa. Toistaiseksi kuitenkin erityisesti Brasiliassa on kiinnostusta tiivistää suhteita Kiinan sijaan esimerkiksi EU:n kanssa.

Kiinan merkitys alueen suurimmalle taloudelle Brasilialle näyttää kuitenkin kasvavan ja Kiinasta on tullut Brasilian tärkein kauppakumppani, jossa brasilialaisten maataloustuotteiden kysyntä jatkaa vahvaa kasvuaan. Viime vuonna Brasilian maataloustuotteiden viennistä kolmannes vietiin Kiinaan. Naudanlihan viennin Brasiliasta Kiinaan on arvioitu kasvaneen viime vuonna yli 70 % ja kasvun odotetaan jatkuvan. Brasilian riippuvuus Kiinasta on siis lisääntymässä. Samalla Brasiliasta on tulossa keskeinen hankintalähde Kiinalle, joka ei aseta Brasilialle erityisiä kestävään kehitykseen liittyviä vaatimuksia.

Koska talousriippuvuuksia luodaan ja käytetään hyväksi entistä enemmän valtapoliittisten tavoitteiden edistämiseksi, liittyy kauppasopimukseen tällä hetkellä entistä vahvempi poliittinen elementti. Tällainen geoeconomian paluu tuo mukanaan uusia riskejä, joihin EU joutuu vastaamaan. Parantaakseen omia asemiaan EU:n kannalta on tärkeää luoda uusia ja kehittää olemassa olevia kumppanuuksia ja monipuolistaa hankintaketjuja, jotta unioni voi vähentää omia mahdollisesti riskejä aiheuttavia riippuvuuksia isoista toimijoista, jotka voivat näitä riippuvuuksia käyttää hyväksi omiin valtapoliittisiin tarkoituksiin.

Samalla kun kauppasopimusten merkitys kasvaa suurvaltapoliittisten jännitteiden aiheuttaman epävarmuuden seurauksena, EU:n kauppapoliittinen toimintakyky kohtaa kasvavia haasteista. Tästä Mercosur-maiden kanssa neuvotellun sopimuksen kivulias hyväksymisprosessi on selvä osoitus.

EU:n kauppapolitiikan tavoitteiden määrän on kasvanut ja sitä halutaan entistä vahvemmin myös hyödyntää EU:n arvojen edistämiseen. Tavoitteiden kirjo ja epäselvyydet niiden keskinäisestä tärkeysjärjestyksestä tekevät vaikeammaksi EU:n kokonaisintressin määrittelemisen ja jäsenmaiden kantojen yhteensovittamisen. Tämä näkyy korostetusti Mercosur-maiden kanssa neuvottelun sopimuksen hyväksymisprosessissa, joka aiheuttaa EU-maissa kipuilevia sosiaalisten, ilmastopoliittisten ja taloudellisten tavoitteiden yhteensovittamisen kanssa.

Pahimmassa tapauksessa lukuisten tavoitteiden yhteensovittamisen aiheuttamat haasteet lamaannuttavat EU:n toimintakyvyn, jos kauppasopimuksille ladatut odotukset nousevat liian suuriksi. Mercosur-maiden kanssa tehtyä assosiaatiosopimusta onkin syytä arvioida kokonaisuutena, jossa toisella puolella on EU:n tekemät myönnytykset laskea omia kaupanesteitä Mercosur-maiden tuotteille ja palveluille ja toisella puolella Mercosur-maiden tekemät myönnytykset EU:lle. EU:n neuvotteluvoima esimerkiksi kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseksi on kiinni siitä, kuinka paljon se on valmis avaamaan omaa markkinaansa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että EU-maat haluavat avata maatalousmarkkinoitaan varsin konservatiivisesti, erityisesti Mercosur-maille, mikä heikentää sopimuksen taloudellista painoarvoa ja EU:n kykyä puskea kunnianhimoisia neuvottelutavoitteita.

Kauppasopimukset eivät muuta sitä tosiasiaa, että kaikkien EU:hun tuotavien tuotteiden ja palveluiden on oltava EU:n ja sen jäsenmaiden lainsäädännön mukaisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tuotteiden valmistusprosessissa olisi eroja. EU:n mahdollisuudet vaikuttaa kauppasopimusten esimerkiksi muiden maiden maataloustuotteita koskevaan lainsäädäntöön on hyvin rajallinen, mikä vaikeuttaa EU:n mahdollisuuksia tasoittaa maataloustuottajien pelikenttää. Kilpailutilanteen tasoittamiseksi EU joutuu pohtimaan yksipuolisia toimia, joilla asetettaisiin uusia vaatimuksia EU:hun tuotaville tuotteille (esimerkiksi metsäkadosta vapaat tuotantoketjut).

